

Горица Р. Томић¹

Крађујевац

ТУМАЧЕЊЕ СЛИВЕНИЦА У НАЗИВИМА БРЕНДИРАНИХ ПРОИЗВОДА ЈЕЛА И ПИЋА НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ²

У раду се анализира способност 50 студената основних и мастер академских студија чији је матерњи језик српски да успешно протумаче етимологију (обе мотивне речи) и значења 50 (де)контекстуализованих сливеница у називима брендираних производа јела и пића на енглеском језику које су створене различитим техникама сливања. Једну половину испитаника чинили су студенти англистике који су одслушали предмет *Морфологија енглеског језика* и који поседују формално образовање везано за сливенице, а другу половину студенти – неанглисти који су наставили да уче енглески језици на факултету, али који немају формално образовање везано за производе творбеног поступка сливања. У истраживању су коришћена два упитника. У првом се од студената тражило да протумаче етимологију и значење 50 сливеница ван контекста, а у другомсамо њихову етимологијуу контексту. Анализа резултата је показала да је проценат успешности у тумачењу етимологије и значења деконтекстуализованих сливеница и од стране англиста и од стране неанглиста мањи од 50%, односно да је проценат успешно протумачене етимологије у оптималном, реченичном контексту нешто већи, иако не пуно већи. Уочено је и то да су, уз знање (вокабулара) енглеског језика, ванјезички чиниоци као што су искуство испитаника и познавање спољњег света често имали већег утицаја на тумачење датих примера од формалног образовања везаног за сливенице.

Кључне речи: сливенице, тумачење, етимологија, значење, енглески језик, бренд, неизворни говорници

1. Уводна разматрања

Једна од врло актуелних и интригантних тема у области творбе речи енглеског језика већ дуже време, а посебно у последњих неколико деценија, јесте поступак у литератури најчешће познат као *лексичко сливање* (енгл. *lexical blending*), односно његови производи *лексичке сливенице* (енгл. *lexical blends*).³ Контровверзни статус сливеница, које су први пут препознате у енглеском језику пре више векова, произлази, пре свега, из њихове структурне, али и садржинске сложености и непредвидивости, а последично и неусаглашености истраживача у вези с њиховим одређењем у односу на производе других сличних творбених поступака као што су слагање или скраћивање (Адамс 1973: 148–149; Алдео 1977: 47; Бауер 1983: 236; 2012: 11; Даниловић Јеремић и Јосијевић 2019: 2, 5; Паунд 1914: 1; Ренвик и Ренер 2019: 3; Ронебергер-Сиболд 2006: 156; 2010:

1 gorica.tomic@filum.kg.ac.rs

2 Краћа верзија овог рада усмено је саопштена на XII научном скупу младих филолога Србије *Савремена проучавања језика и књижевности* одржаном 26. септембра 2020. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Аутор се захваљује доц. др Даници Јеротијевић Тишми на корисним коментарима.

3 У даљем тексту рада користимо скраћене облике двају термина – *сливање* и *сливенице* (в. Беландер 2019: 6). Напоменимо и то да је само у 20. веку понуђено тридесетак различитих термина за сливенице у различитим језицима света (Канон 2000: 953).

201). Због свега тога не изненађује чињеница да се у релевантној англистичкој литератури сливеницама називају најразличитији конструкти, па и они који садрже у речницима потврђене суфиксе (в. нпр. Адамс 1973: 139–140, као и поглавље 13 исте монографије). Што се дефиниција сливеница (у енглеском језику) тиче, оне се крећу од оних које се заснивају на формалном критеријуму и које су истовремено и најбројније (в. нпр. Маршан 1969: 451; Алцео 1977: 48; Кели 1998: 579) до оних, ређих, у чијој се основи налазе обједињени формални и семантички критеријуми (в. нпр. Олзен 2014: 46). Дефиниција сливенице коју смо користили у овом истраживању, тачније у прикупљању истраживачке грађе, преузета је из рада ауторке Ронебергер-Сиболд (2006: 157). У њему се сливеница поима као нова творевина настала свесним и намерним комбиновањем најчешће двеју постојећих речи на начин који се, пре свега, разликује од начина творбе регуларних сложеница. У вези с различитим, мање или више успешним покушајима дефинисања све учесталијих производа сливања не само у енглеском већ и у другим светским језицима, чини се да би њиховом прецизнијем одређењу, па и бољем разумевању, уз даље истраживање формалних и семантичких аспеката, могла да допринесе и анализа начина на које их тумаче и вреднују (не) изворни говорници (в. Канон 1986). Ипак, радови чији је предмет истраживања разумевање етимологије и(ли) значења ових упадљивих и фасцинантних твореница или њихово вредновање (као неологизама или нових речи) од стране (не)изворних говорника, барем на основу нама доступне литературе о сливању у светским језицима, малобројни су. Овде ћемо се кратко осврнути на неке од њих, као што су Лерер (1996⁴) и Силашки и Ђуровић (2013) за енглески језик, односно Халупка-Решетар и Лалић-Крстин (2012) за српски језик.

У истраживању ауторке Лерер (1996), у којем су испитаници – изворни говорници енглеског језика – били студенти лингвистике, уочена је, између осталог, тенденција лакшег препознавања оне мотивне речи чијег је више графолошког материјала сачувано у сливеници. Даље је примећено и то да су студенти, који су знали да су речи дате у упитницима сливенице, имали мање потешкоћа да препознају оне мотивне речи које су фреквентније, односно оне које немају или имају врло мало себи формално „блиских” речи у вокабулару енглеског језика, као и то да успешност у тумачењу етимологије сливеница зависи од способности испитаника да на основу семантичке компатибилности једне препознате речи препознају ону другу реч (Лерер 1996: 373).

Истраживање ауторки Халупка-Решетар и Лалић-Крстин (2012), које је, барем на основу наших сазнања, једино које се бави анализом способности савремених говорних представника српског језика (ученика и студената) да протумаче етимологију (де)контекстуализованих сливеница у српском језику, показало је да је веома мали проценат испитаника способан да препозна обе мотивне речи, као и да узраст, ниво образовања и посебно знање енглеског језика имају позитиван утицај на успешност у разумевању сливеница у односу на реченични контекст за који се претпостављало да ће имати већег утицаја. Оно штоје ауторке ипак више изненадило јесте непознавање творбених елемената у матерњем језику које су испитаници показали.

У раду ауторки Силашки и Ђуровић (2013) анализирана је способност неизворних говорника енглеског језика (95 студената економије којима је

4 Истраживање представљено у раду Лерер (2003) заснива се на психолингвистичким експериментима разумевања сливеница, али њега овде нећемо посебно разматрати с обзиром на то да наше истраживање није психолингвистички засновано.

матерњи језик српски) да протумаче етимологију и значење 33 енглеске сливенице ван контекста (испитаницима је пре попуњавања упитника објашњено шта су сливенице). Један од циљева овог истраживања био је и да се провери могућност примене *теорије појмовног сливања* (енгл. *Conceptual Blending Theory*), а на коју се у разумевању лексичких сливеница обично ослањају изворни говорници енглеског језика, у поучавању студената који енглески уче као језик струке. С обзиром на резултате истраживања, тј. на чињеницу да је велики проценат испитаника имао проблем да протумачи намеравана значења препознатих мотивних речи (посебно ако су у питању полисемичне лексеме), односно да она успешно протумачена даље интегришу у укупно значење сливенице, ауторке су закључиле да је теорија појмовног сливања недовољно поуздан приступу датом случају и да сливенице треба предавати као било који други лексички материјал. Вредан закључак ауторки односи се и на то да културолошке празнине имају велики утицај на неразумевање нових сливеница од стране неизворних говорника и да најпре њих треба попунити да би дошло до разумевања етимологије и значења ових креативних твореница, што је показало и наше истраживање, будући да смо у њему анализирали способност неизворних говорника енглеског језика да разумеју енглеске сливенице у оквиру једне специфичне категорије – брендова.

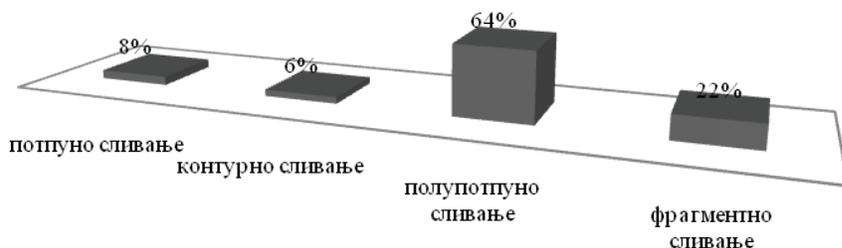
Узимајући у обзир закључке, односно тенденције уочене у претходним трима радовима, али и недовољну истраженост способности савремених говорних представника различитих језика света да успешно протумаче сливенице и могућности које овај предмет пружа у смислу даљих истраживања, помоћу истраживања представљеног у овом раду покушаћемо да дамо свој допринос овој теми и да скренемо додатну пажњу истраживача на њен значај. Даље излагање је организовано на следећи начин: у Одељку 2 детаљно су описани циљ и методологија истраживања, у Одељку 3 су дате истраживачке хипотезе, у Одељку 4 је представљена анализа резултата истраживања, а у последњем, петом одељку се разматрају закључци и импликације истраживања.

2. Циљ и методологија истраживања

Циљ нашег истраживања био је, дакле, да се анализира способност једног броја студената основних и мастер академских студија (у даљем тексту ОАС и МАС) чији је матерњи језик српски да успешно протумаче етимологију (обе мотивне речи) и значења 50 (де)контекстуализованих сливеница у називима брендираних производа јела и пића на енглеском језику. Сливенице су преузете из готово два пута веће грађе коју смо користили у једном другом раду, али у различиту сврху (в. Томић 2020, у штампи). Сливенице које је требало протумачити биле су: *Appletiser*, *AussieMite*, *Baconnaise*, *Beefamato*, *Bisquick*, *Bubblicious*, *CalciYum*, *Caramilk*, *Chipwich*, *Choconilla*, *Choice*, *Cinnabunnies*, *Clamato*, *Cornados*, *Craisins*, *Cran-Apple*, *Crawncbies*, *Creamsicle*, *Croissan'wich*, *Egg'Wich*, *Fabanaise*, *Fillows*, *Frogurt*, *Fudgesicle*, *Funyuns*, *Go-Gurt*, *Grapetiser*, *Grin-ola*, *Hippeas*, *Kempswich*, *Kranch*, *Mayochup*, *Mayocue*, *Mayomust*, *Mightymite*, *Mockapolitan*, *Mockarita*, *NutRageous*, *NuZtri*, *Ormeal*, *OzEmite*, *Popsicle*, *Promite*, *Rawsage*, *Rawtella*, *Snackimals*, *Vegemite*, *Wheatables*, *Yoptimal*, *Zevia*. Један од критеријума одабира примера био је тај да се сливеница налази у називу брендираног *производа* јела или пића, што ће рећи да је у избору коришћен појам бренда у ужем смислу (в. Панић 2003: 247; 2004: 285). У прикупљању

истраживачке грађе обрађала се пажња и на то да њоме буду обухваћене сливенице створене различитим техникама, јер смо намеравали да анализирамо и упоредимо резултате тумачења сливеница и у односу на различите творбене технике, и то *потпуно сливање* (енгл. *complete blending*), као комбинацију двеју целих речи уз обавезно преклапање фонолошких и(ли) графолошких сегмената (*Wheatables* ← *wheat* и *eatables*)⁵, *контурно сливање* (енгл. *contour blending*) у којем једна од мотивних речи, обично она која је скраћена, представља контуру, у смислу да сливеница од ње преузима акценат и слоговну структуру (*Crawncies* ← *crunchies* и *raw*) и у којима је могуће присуство фонолошког и(ли) графолошког преклапања, *полупотпуно сливање* (енгл. *semi-complete blending*) у којем је једна мотивна реч сачувана у целини, а друга скраћена (*Clamato* ← *clam* и *tomato*) и *фрагментно сливање* (енгл. *fragment blending*) у којем су обе мотивне речи скраћене (*Fabanaise* ← *aqua faba* и *mayon naise*). Наведене технике преузете су из типологије коју предлаже Ронебергер-Сиболд (2006: 168–169) и која се заснива на узајамној повезаности морфотактичке и морфосемантичке прозирности сливенице, с једне стране, и технике коришћене у њеној творби, с друге.⁶ Њихова процентуална заступљеност у истраживачкој грађи дата је на Графикону 1.

Графикон 1. Процентуална заступљеност техника сливања у истраживачкој грађи

Мотивне речи и намеравана значења сливеница, у односу на које су даље квалитативно анализиран и одговори испитаника, утврђени су детаљном претрагом веб-сајтова произвођача. Овде треба подсетити на тешкоћу с којом се истраживачи сливеница веома често сусрећу не само у прикупљању примера већ и у покушају утврђивања њихове етимологије (Ронебергер-Сиболд 2006: 156; Бугарски 2013: 7; Бенцеш 2019: 119; Ђеландер 2019: 7, 20), посебно ако се примери не налазе у речницима. Свесни овог ограничења, у неколико случајева прихватили смо као тачне одговоре више мотивних речи (в. Лерер 1996: 388 о нужности прихватања алтернатива). На пример, у сливеници *Vegemite* смо као тачну прву мотивну реч признавали не само ону највероватнију *vegetable(s)* (в. опис „[...] Vegetable Extract” на веб-сајту произвођача <https://vegemite.com.au/>) већ и *vegan(s)* и *vegeterian(s)*, односно и облике јединине и множине. Неколико

5 Делови мотивних речи који се преклапају су подвучени, а они који се сливају су дати курсивом.

6 Овде нисмо посебно узимали у разматрање подтехнике потпуног и контурног сливања (Ронебергер-Сиболд 2006: 168–169) већ су њима створени примери посматрани као потпуне, односно контурне сливенице.

испитаника је, рецимо, као другу мотивну реч у сливеници *Craisins* навело *raisin*, а не *raisins*, иако је јасно који је облик тачнији. Оно што ипак нисмо могли да прихватимо као тачан одговор, посебно не у случају студената-англиста, чији је ниво знања енглеског језика Б2 и виши, јесте (више пута) погрешно написана реч. На пример, међу одговорима и једне и друге групе испитаника приметили смо врло честе грешке у писању речи *mayonnaise*, *appetiser* (*appetizer*) и *biscuit*, односно забележили смо неприхватљиве облике *mayonais(s)e*, *apetiser* и *bisquit*. Овако смо одлучили и због једног другог разлога, а то је што већина мотивних речи у сливеницамау нашој грађи, изузимајући један мањи број властитих именица као што су пословна имена *Kemps* или *Kraft*, представљају добро познате речи.⁷

Испитаници (добровољци) су били студенти ОАС-а и МАС-а чији је матерњи језик српски и који су на факултету слушали енглески језик (струке и(ли) општи) барем једну годину.⁸ Једну групу од 25 испитаника чинили су студенти англистике (друге, треће и четврте године ОАС-а, односно МАС-а) са Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу (ФИЛУМ), Филозофског факултета у Новом Саду и Филолошког факултета у Београду који поседују формално образовање везано за сливенице, будући да су одслушали предмет *Морфологија енглеског језика*.⁹ Другу групу испитаника чинило је 25 студената-неанглиста који нису поседовали ову врсту формалног образовања. У питању су студенти других страних филологија, студенти србистике, студенти Одсека за примењену и ликовну уметност ФИЛУМ-а, Шумарског факултета, Електротехничког факултета, Биолошког факултета, Факултета организационих наука, Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, Факултета спорта и физичког васпитања, Технолошко-металуршког факултета, Факултета политичких наука и студенти психологије. Испитаницима пре попуњавања упитника није речено да су понуђене речи сливенице, односно називи брендираних производа.

У истраживању су коришћена два упитника. У првом упитнику се од испитаника тражило да протумаче етимологију и значења 50 сливеница ван контекста, а у другом да препознају мотивне речи истих тих примера понуђених у мање-више аутентичним реченичним (оптималним) контекстима.¹⁰ У тумачењу етимологије су, као и у истраживању ауторки Лерер (1996: 368) и Халупка-Решетар и Лалић-Крстин (2012: 104), као тачни прихватани само они одговори у којима су препознате обе мотивне речи сливеници. Испитаници су најпре попуњавали први па други упитник. Време за попуњавање упитника није било ограничено. Примери реченица у другом упитнику преузети су из различитих извора (в. одељак Извори) као што су званични веб-сајтови произвођача, електронски корпус *English Web 2015* (enTenTen15) и претраживач

7 Наиме, већина речи које су мотивисале творбу ових 50 сливеница налази се у оквиру језичких нивоа А1–Б2 (ЗЕРОЈ). Нивои су у већини мотивних речи (не рачунајући властите именице у случају којих ово није било могуће утврдити) утврђени помоћу претраге извода за дату реч у двама онлајн речницима енглеског језика (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/learner-english/> и <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>).

8 Хвала студентима на доброј вољи и времену које су издвојили да попуне упитнике, као и на посвећености која се дала приметити у њиховим исцрпним и ништа мање маштовитим и духовитим одговорима.

9 Студенти прве године англистике нису били обухваћени истраживањем јер нису одслушали предмет *Морфологија енглеског језика*.

10 Више о изједначавању термина језички и оптимални контекст, в. Прћић (2016: 35).

Google. Разлог зашто у другом упитнику нисмо проверавали способност студената да предвиде значење сливеница у контексту није само то што верујемо да би из ових и оваквих реченичних контекста готово сви студенти успели да протумаче намеравана значења већ и писање Штекауера (2005: 56) да јединице ван контекста представљају „најчистији” резултат процеса именовања и да на тај начин омогућају извесна уопштавања. Неки од (прилагођених) примера контекста које смо дали у упитницима били су: „*The ad was produced to promote the AussieMite spread.*” (enTenTen15, прилагођено), „*Funyuns are a deliciously different snack that’s enjoyable to eat.*” (<https://www.fritolay.com/products/funyuns-onion-flavored-rings>, прилагођено) и „*Mayochup is the newest condiment in the Heinz portfolio that America went wild for!*” (Google). Прилагођавање контекста подразумевало је минималне граматичке и(ли) лексичке интервенције као што је замена једне речи њеном блискозначницом у примеру „*Funyuns are a deliciously different snack that’s enjoyable to eat.*”, где смо придев *fun* која се јавља у изворном контексту („*Funyuns are a deliciously different snack that’s fun to eat.*”) заменили њему синонимним придевом *enjoyable*.

У анализи способности студената да протумаче значења, односно да претпоставе референте понуђених сливеница, од њих се тражило да кратко и на српском језику напишу на шта мисле да се реч дата ван контекста односи. Овде треба нагласити и то да смо у разматрање узимали само оне конкретн(и)је одговоре. Друкчије речено, нисмо прихватили врло опште одговоре као што су „храна” или „пиће”, мада су они били ближи стварном референту у односу на одговоре оних испитаника који су, рецимо, мислили да сливеница *Fillows* упућује на „врло меке јастуке”, „бренд јастука” и сл., а не на цереалије у облику јастучића пуњених кремом, али јесмо одговоре „слатко нешто”, „нека врста сока” и сл.

Даље, што се тумачења значења сливеница тиче, скренули бисмо пажњу на Штекауерову теорију предвидљивости значења деконтекстуализованих нових сложених речи створених различитим поступцима (а не само слагањем) у енглеском језику (Штекауер 2005: поглавље 3). Штекауер је, наиме, помоћу ове теорије покушао да на објективан начин утврди које је од могућих претпостављених значења (у првом сусрету говорника с речју) највероватније (не, наравно, и једино тачно) и од којих (ван)језичких чинилаца „вероватноћа” датог значења зависи, тврдећи да су резултати емпиријског истраживања оваквог приступа тумачењу значења неологизама од највећег значаја за касније утврђивање значаја контекста (Штекауер 2005: 56). Исти аутор додаје и то да је увек присутни креативни аспект у творби речи од кључне важности за градијентни карактер веће вероватноће једног значења неке деконтекстуализоване језичке јединице у односу на њена друга могућа значења. Иако Штекауер својим експериментима није обухватио сливенице већ само неологизме настале продуктивним творбеним поступцима, он се у монографији кратко осврнуо и на производе сливања напомињући да се у њиховом случају може очекивати да предвидљивост значења ван контекста буде врло ниска (Штекауер 2005: 78–79).

3. Истраживачке хипотезе

Узимајући у обзир закључке и тенденције уочене у ранијим сличним истраживањима, морфотактичку и морфосемантичку прозирност сливеница које чине нашу истраживачку грађу, писање Штекауера (2005: 78–79) у вези с (не)предвидљивошћу значења сливеница ван контекста, као и циљ овог рада, истраживачке хипотезе од којих крећемо су:

(а) непосредни језички контекст позитивно ће утицати на препознавање мотивних речи у сливеницама, али не у посебно значајном обиму (в. Лерер 1996: 368; Ренуф и Бауер 2000: 256; Халупка-Решетар и Лалић-Крстин 2012: 105);

(б) с обзиром на то да предвидљивост значења неологизама зависи од прозирности њихове форме (Штекауер 2005: 78–79), односно да се техникама полупотпуног и фрагментног сливања остварује врло мала морфосемантичка прозирност или потпуна непрозирност сливеница (Ронебергер-Сиболд 2006: 168–169), претпостављамо да ће испитаницима етимологијаи значење полупотпуних и фрагментних сливеница (и ван контекста и у контексту) бити тежи за тумачење у односу на производе потпуног и контурног сливања (в. и Каунисто 2013: без пагинације). Даље, будући да се у релеватној литератури (в. нпр. Ронебергер-Сиболд 2006: 168, 176; Халупка-Решетар и Лалић-Крстин 2012: 107–108; Ренвик и Ренер 2019: 14) тврди да преклапање позитивно утиче на прозирност форме сливеница, претпоставка је и да ће испитаници лакше успети да протумаче етимологију, па и значење, *преклапајућих сливеница* (енгл. *overlapping blends* (Матјело 2013: 24)) од *непреклапајућих сливеница* (енгл. *non-overlapping blends* (Матјело 2013: 123)); и

(в) иако су испитаници у нашим двама групама сличног или истог нивоа образовања, њихова изложеност општем енглеском језику се разликује, као и укупно знање (вокабулара) енглеског језика. На основу овога, али и чињенице да англисти поседују формално образовање везано за сливенице, можемо претпоставити да ће они бити успешнији у тумачењу етимологије и значења сливеница, али не значајно. Наиме, у случају неологизама, уз одлично познавање, пре свега вокабулара датог језика, веома велики утицај имају и ванјезички чиниоци као што су искуство испитаника и њихово познавање спољњег света (нпр. културно специфичне речи или називи произвођача) (Штекауер 2005: xv–xxii; в. и Ренуф и Бауер 2000: 254–255; Ђеландер 2019: 18). У начелу, предвиђање значења новог назива не зависи од матерњег језика оног који тај назив тумачи уколико он довољно познаје дати језик и ако има слично ванјезичко знање и искуство као његови изворни говорници (Штекауер 2005: 61–62, 78).

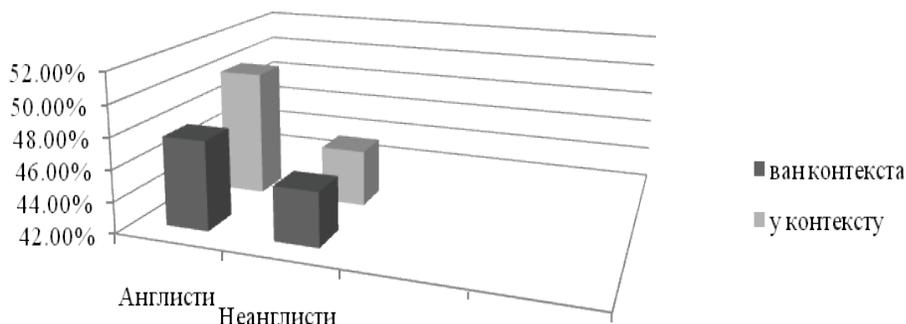
4. Анализа резултата истраживања и дискусија

Пре детаљне анализе и дискусије резултата нашег истраживања, треба рећи и то да је већина претходних истраживања структурних, садржинских и социолингвистичких аспеката сливеница показала да је у случају ових, често непредвидивих, твореница најпримереније говорити о тенденцијама (в. нпр. Бат-Ел и Коен 2012: 195; Коњечна 2012: 51; Халупка-Решетар и Лалић-Крстин 2012: 107; Матјело 2013: 7; Ђеландер 2019: 7). Овај закључак се чини посебно оправдан узмемо ли у обзир ограниченост ових истраживања, па и нашег, у смислу броја и(ли) једноврсности испитаника (нпр. студенти), односно броја и припадности примера само једној специфичној категорији (нпр. брендирани производи јела и пића) и сл. Имајући ово на уму, у оквиру овог одељка настојаћемо да пренесемо, пре свега, тенденције које смо уочили анализирајући одговоре студената у нашем истраживању.

Када је у питању прва хипотеза, на основу упоређивања резултата успешности у тумачењу етимологије сливеница (независно од технике њиховог настанка) ван контекста (47,68% англисти, 45,44% неанглисти) и у контексту (50,08% англисти, 45,60% неанглисти) (Графикон 2), можемо рећи да је она у

потпуности потврђена с обзиром на то да је проценат успешних тумачења у контексту и једних и других већи, иако не значајно већи, као и да су англисти нешто боље успели да искористе контекстуалну датост. Код англиста је ово посебно приметноу случају сливеница *Cornados*, *Grin-ola*, *Mockarita*, *Ormeal*, *Snackimals* и *Yoptimal* (у разматрање смо узели само оне примере у којима је разлика у броју тачних одговора ван контекста и у контексту била већа од три). Овде треба напоменути и то да су поједини контексти негативно утицали на тумачење етимологије неких сливеница (нпр. *Kempswich*, *NutRageous* и *Rawsage*) од стране англиста, односно сливенице *Bubblicious* од стране неанглиста (и овде смо у разматрање узимали само оне случајеве где је разлика у броју тачних одговора била већа од три).

Графикон 2. Резултати тумачења етимологије сливеница ван контекста и у контексту независно од технике сливања

Даља анализа резултата тумачења етимологије појединачних сливеница ван контекста показала је и то да су се као најмањи проблематични и за англисте и за неанглисте (50% и више тачних одговора) показали следећи примери: *Appletiser*, *Baconnaise*, *Beefamato*, *Bubblicious*¹¹, *CalciYum*, *Caramilk*, *Chipwich*, *Choconilla*, *Cinnabunnies*, *Cornados*, *Cran-Apple*, *Creamsicle*, *Crossan'Wich*, *Egg'Wich*, *Frogurt*, *Fudgesicle*, *Go-Gurt*, *Grapetiser*, *Mayochup*, *Mayomust*, *Rawsage*, *Rawtella* и *Snackimals*, од којих је готово 74% (или њих 17) настало техником полупотпуног сливања. С друге стране, као најпроблематичније за тумачење етимологије ван контекста (с обзиром на то да је број тачних одговора обе групе заједно у појединачним случајевима био једнак или мањи од 10%) биле су сливенице: *AussieMite*, *Chuice*, *Crawnwiches*, *Fabanaise*, *Fillows*, *Hippeas*, *Kranch*, *Mightymite*, *NuZtri*, *OzEmite*, *Popsicle*, *Promite*, *Wheatables* и *Zevia*. Зашто су баш ови примери били посебно тешки за тумачење испитаницима могуће је, барем једним делом, објаснити чиниоцима као што су мала фреквентност неке од мотивних речи (нпр. *aquafabay Fabanaise* или *Epsicley Popsicle*), мала количина сачуваног графолошког материјала мотивне речи (нпр. *chewy Chuice*, мада је она фонолошки цела присутна у сливеници, или *zero* у *Zevia*, где су студенти као одговоре нудили *Zinc* и *Zeus*, односно назив грчког острва *Evia*), али и непознавање ванјезичких чинилаца (нпр. називи произвођача који су употребљени као мотивне речи (*Kempswich* и *Kraft*¹²)).

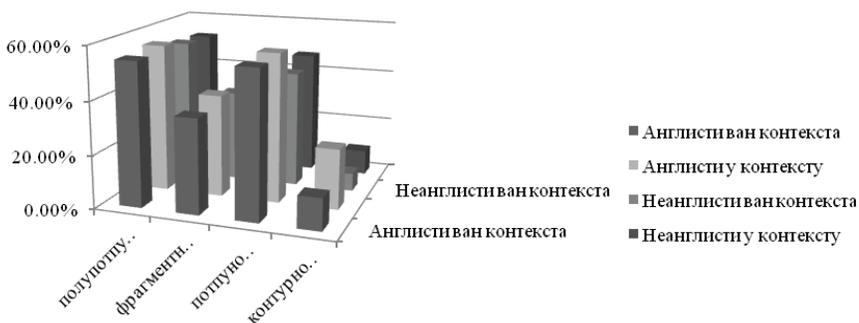
11 Занимљиво је да је један студент-англиста као другу мотивну реч у сливеници *Bubblicious*, дао ван контекста, навео само *-licious*, а не *delicious*

12 Велики број испитаника је на основу препознате друге мотивне речи *ranch* (*dressing*) и семантичке компатибилности као прву мотивну реч навео *ketchup*, али њу нисмо могли да прихватимо

Што се друге истраживачке хипотезе тиче, она је потврђена само делимично. То јест, као што смо и претпоставили, студентима у обема групама је било теже да препознају мотивне речи деконтекстуализованих фрагментних сливеница (англисти 35,63%, неанглисти 34,54%) у односу на оне потпуне (англисти 55%, неанглисти 44%) (Графикон 3). Ипак, однос успешности у тумачењу етимологије полупотпуних (англисти 54,25%, неанглисти 53%) и потпуних сливеница (англисти 55%, неанглисти 44%) говори у прилог томе да је хипотеза потврђена само у случају англиста. Када је у питању тумачење етимологије деконтекстуализованих контурних сливеница *Crawnchies*, *Grin-ola* и *NuZtri*, хипотеза је остала непотврђена јер су обе групе студената имале већих тешкоћа да препознају њиховемотивне речи (англисти 12%, а неанглисти само 6,66%) у односу на полупотпуне и фрагментне сливенице. Додајмо и то да је најлакша за тумачење међу њима била сливеница *Grin-ola* (← *grin* и *granola*), а најтежа *NuZtri* (← *nutritious* (*nutrition*) и *NZ* (*New Zealand*)). Као могуће објашњење „лакоће” тумачења етимологије примера *Grin-ola* дајемо то што он структурно највише подсећа на једну од својих мотивних речи (*granola*) (разлика је, наиме, само у једном слову, односно у једној фонемии), али и то што је, за разлику од друге две сливенице, у њој употребљена цртица не би ли се истакла прва мотивна реч.

И резултати тумачења етимологије сливеница у контексту само једним делом потврђују другу хипотезу. Наиме, студентима у обема групама је и у контексту било теже да препознају мотивне речи фрагментних сливеница (англисти 38,54%, неанглисти 35,27%) у односу на оне потпуне (англисти 56%, неанглисти 47%) (Графикон 3). Ипак, однос успешно протумачене етимологије полупотпуних (англисти 55,87%, неанглисти 52,37%) и потпуних сливеница (англисти 56%, неанглисти 47%) говори у прилог томе да је хипотеза и овде потврђена само у случају англиста. Хипотеза је и у контексту остала непотврђена код контурних сливеница јер је студентима у обема групама било теже да препознају њихове мотивне речи (англисти 22,66%, а неанглисти само 9,33%) од оних полупотпуних или фрагментних сливеница.

Графикон 3. Резултати тумачења етимологије сливеница ван контекста и у контексту у зависности од технике сливања

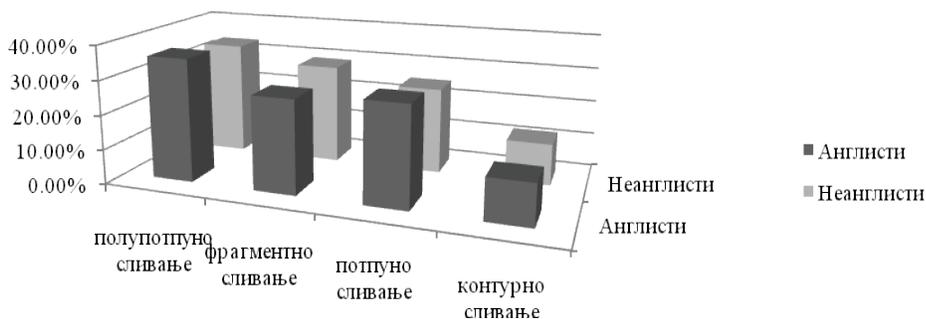
Анализирамо ли даље резултате представљене на Графикону 3, уочићемо и то да су и англисти и неанглисти били најмање успешни (мада не једнако

(иако кечап јесте један од два главна састојка овог прехранбеног производа) због истакнутости сегмента *kra-* на паковању производа, који несумњиво указује на реч *Kraft*.

неуспешни) у тумачењу етимологије сливеница насталих контурном техником, без обзира да ли су оне биле дате у контексту или ван њега. Мала успешност у препознавању мотивних речи у контурним сливеницама у односу на, пре свега, оне у потпуним и полупотпуним, може се, барем делимиче, објаснити ненавикнутошћу испитаника на нелинеаран (па и неприродан) распоред сегмената у (новим) сложеним речима (в. Лерер 1996: 362, 366 о томе да је овакав распоред несвојствен речима у енглеском језику; Ренер 2019: 33). Појединачно посматрано, највећи проценат успешности у тумачењу две групе студената оствариле су у оквиру различитих техника сливања, али и у смислу контекста, јер су англисти били најуспешнији у тумачењу производа потпуног сливања у контексту (што је и било очекивано, в. хипотезе (а) и (б)), а неанглисти (неочекивано) у тумачењу полупотпуних сливеница, и то ван контекста.

Када је у питању способност наших испитаника да успешно предвиде значења 50 сливеница, односно да претпоставе њихове референте ван контекста, анализа резултата је показала да су и англисти и неанглисти били најуспешнији у тумачењу семантике полупотпуних сливеница (35,87% и 33,5%), а најмање успешни у тумачењу семантике контурних сливеница (12% и 12%) (Графикон 4). Успешност у предвиђању значења фрагментних и потпуних сливеница англиста износила је 27,27%, односно 29%, а неанглиста 29,09%, односно 25%. Упоредимо ли даље резултате тумачења етимологије сливеница ван контекста (Графикон 3) и тумачења значења сливеница ван контекста (Графикон 4), видимо да се успешно протумачена етимологија не мора нужно позитивно одразити на тумачење значења, мада је било очекивано да ће се протумачено значење наћи у позитивној или у барем нешто позитивнијој корелацији са тачно протумаченом етимологијом.

Графикон 4. Резултати тумачења значења ван контекста у зависности од технике сливања

У вези са закључком да успешно препознате мотивне речи у сливеници не подразумевају (посебно не ако су полисемичне, в. Ренуф и Бауер 2000: 254–255) и успешно протумачено значење, погледајмо следећа два примера у којима су и англисти и неанглисти успели лако да протумаче етимологију сливеница *Caramilk* ← *saramel* и *milk* (22 и 23 тачна одговора) и *Choconilla* ← *chocolate* и *vanilla* (25 и 24 тачна одговора), али не и да успешно предвиде њихова значења и референте (2 тачна одговора англиста и 1 тачан одговор неанглисте, односно 3 тачна одговора англиста и ниједан тачан одговор неанглиста). Најчешћи нетачни одговори

које смо забележили у вези са значењем ових сливеница били су да је у питању млеко са карамелом, односно мешавина укуса чоколаде и ваниле. Чињеница да је велики број испитаника мислио да сливеница *Caramilk* упућује на млеко са карамелом указује на тенденцију давања извесне предности основном смислу одређене лексеме у тумачењу њеног значења. Примарност смисла полисемичних лексема које су се нашле на позицији једне од мотивних речи дошла је до изражаја и у сливеници *Beefamato* (сок од парадајза и бујона) ← *beef*¹³ и *tomato*, јер је њу највећи број студената тумачио на неки од следећих начина: „јело од говедине и парадајза, можда говедина у парадајз сосу”, „бифтек у парадајз сосу” или „говедина са парадајзом”. Највећем броју испитаника тешкоћу је представљало и тумачење значења сливенице *NutRageous* ← *nut(s)* и *outrageous* будући да је само њих 12 успело да погоди да она означава чоколадни бар пуњен кикирикијем и карамелом, дајући одговоре као што су: „чоколадица као lion/snickers?”, „чоколадица [...] са орасима/кикирикијем”, „врста чоколадице” или „чоколадица са орашастим плодовима”. Додајмо и то да је овде било и врло духовитих одговора као што је „нутрициониста који је бесан”, где је друга претпостављена реч била *rageous*.¹⁴ Необичан се чини и случај сливенице *Chipwich*, дате ван контекста, у којој су студенти без већих проблема успели да препознају мотивне речи *chip(s)* и *sandwich*, али не и значење. Наиме, на основу значења која су студенти наводили, показало се да је само њих троје успешно предвидело и референта – сладолед сендвич са чоколадним мрвицама. Другачије речено, већина испитаника је *chip(s)* погрешно тумачила као помфрит (а не као устаљени скраћени облик сложенице *chocolate chips*), а последично и значење целе сливенице као „сендвич са помфритом”, односно „буквално то, као одеш у ресторан и наручиш сендвич са помфритом одједном”. Овде ипак морамо рећи и то да нас овакав резултат не изненађује ако узмемо у обзир примарност овог смисла лексеме *chip* (<https://www.lexico.com/definition/chip>), али и чињеницу да се помфрит веома често служи као прилогуз сендвич. Обрнуту ситуацију, у смислу да су испитаници били успешнији у тумачењу значења у односу на тумачење етимологије сливенице дате ван контекста, запазили смо у примерима *Crawnchies* (само 2 тачна одговора за етимологију и 7 за значење) и *Kranch* (ниједан тачан одговор за етимологију и 7 тачних одговора за значење). Као најчешће тачне одговоре у случају сливенице *Crawnchies* забележили смо „нека грицкалица, хрскава” и „грицкалица од неког сировог састојка”, а у случају сливенице *Kranch* „сос од кечапа и ранч соса”.

Појединачно гледано, следећи примери сливеница ван контекста показали су се као најпроблематичнији у тумачењу и етимологије и значења (мање од половине тачних одговора од стране обеју група студената заједно): *AussieMite*, *Chuisse*, *Clamato*, *Craisins*, *Crawnchies*, *Fabanaise*, *Fillows*, *Funyuns*, *Grin-Ola*, *Hippeas*, *Kempswich*, *Kranch*, *Mightymite*, *Mockapolitan*, *Mockarita*, *NuZtri*, *Ormeal*, *OzEmite*, *Popsicle*, *Promite*, *Vegemite*, *Wheatables*, *Yoptimal*, *Zevia*. На пример, врло мали број испитаника успешно је протумачио етимологију (све укупно њих 14) и значење (само њих 7) сливенице *Ormeal* ← *organic* и *meal*. То јест, велики број студената је мислио да је у питању овсена каша (енгл. *oatmeal*) у комбинацији са *Oreo* кексом,

13 Ова лексема примарно означава говеђе месо (<https://www.lexico.com/definition/beef>). Што се лексеме *tomato* тиче, за њу такође није типично да се конзумира у течном стању па је можда због тога било теже предвидети да је у питању сок од парадајза.

14 Занимљиво је да су ову лексему, премда архаичну (<https://www.lexico.com/definition/rageous>), студенти често наводили у својим одговорима, што указује на то да су у тумачењу етимологије сливенице трагали и најпре настојали да утврде присуство барем једне целе речи.

што се да закључити из следећих одговора: „оброк од орео кекса”, „овсена каша са орео кексом”, „храна за бебе са орео кексом” и „верзија овсене каше”. Посебно тешка за тумачење била је сливеница *NuZtri* која се односи на хранљиве млечне производе за бебе произвођача са Новог Зеланда, јер смо овде могли да прихватимо само, иако не у потпуности тачан, али једини конкретнији одговор „ексклузивна храна са Новог Зеланда”, који је дао један студент-англиста.

С друге стране, највећи број тачних одговора везаних и за етимологију и за значење (50% и више тачних одговора од стране обеју група заједно) забележили смо код сливеница: *Baconnaise*, *Cornados*, *Creamsicle*, *Croissan'Wich*, *Egg'Wich*, *Frogurt*, *Fudgesicle*, *Go-Gurt*, *Mayochup*, *Mayosue*, *Mayomust* и *Snackimals*. Занимљиво је да су безмало све ове сливенице, изузимајући фрагментне *Croissan'Wich* и *Frogurt*, настале техником полупотпуног сливања. На пример, веома велики проценат испитаника је без проблема препознао речи које су мотивисале творбу сливеница *Mayochup*, *Mayosue* и *Mayomust*, односно њихова значења као врсте сосова у којима су комбиновани мајонез и кечап, мајонез и роштиљ сос, односно мајонез и сенф. Врло висок проценат успешности у тумачењу етимологије у трима сливеницама највероватније је последица учесталости њихове прве мотивне речи лексикону енглеског језика (наиме, *mayo* је устаљени и већ добро познати скраћени облик именице *mayonnaise*), с једне стране, а, с друге, способности испитаника да на основу компатибилних семантичких односа претпоставе другу мотивну реч, тј. *ketchup*, *barbecue sauce* и *mustard*, а не, рецимо, модални помоћни глагол *must* (мада смо и њега забележили у одговорима испитаника). Изгледа и да је студентима додатни, олакшавајући чинилац у препознавању речи *ketchup* и *mustard* био тај што у енглеском језику нема пуно речи које се завршавају сегментом *-chup*, односно оних које почињу сегментом *must-*, а да су истовремено семантички компатибилне с речју *mayo* (*matchup* овде значењски не одговара). Иако је као могућа друга мотивна реч у сливеници *Mayochup* узвик *chup* (у значењу *be quiet!*) наведен само три пута, сматрамо да заслужује да га овде поменемо јер представља јасан показатеља да су поједини испитаници (међу којима и један англиста) ову реч у ствари тумачили као сложеницу састављену од елемената *mayo* и *chup*.

Да је студентима било лакше да протумаче, и то, рекли бисмо, врло успешно, етимологију и значење деконтекстуализованих сливеница у којима барем једна од двеју мотивних речи нема (или барем не пуно) себи формално „блиских” речи у вокабулару енглеског језика (в. Лерер 1996: 385), у смислу да се њихов почетни или крајњи низ графема значајно разликује од оног у другим речима, потврђују одговори које смо забележили код примера *Creamsicle*, *Croissan'Wich*, *Egg'Wich*, *Frogurt*, *Fudgesicle* и *Go-Gurt*. Претрагом електронског корпуса enTenTen15, користећи опцију *Wordlist Frequency* и у оквиру ње додатне, напреднеопције (*lemmas ending with gurt, do not include nonwords, A=a, frequency minimum 5*) и различите поткорпусе¹⁵, успели смо да изолујемо само лему *yogurt* и да закључимо да је вероватно због тога испитаницима било лакше да препознају другу мотивну реч у сливеницама *Frogurt* и *Go-Gurt*, а на основу логичке и семантичке повезаности и прву мотивну реч и, на крају, референта – зимску послатицу на бази јогурта, односно јогурт који садржи низак проценат

15 Претрага *UK domain .uk* дала је речи *yogurt* и *gurt*, али је ова друга елиминисана јер је даљом анализом утврђено да је у питању властита именица. Претрага *US domain .us*, *New Zealand domain .nz* и *Canadian domain .ca* дала је само *yogurt*. Највише лема (*yogurt*, *gurt* и *yaburgurt*) дала је претрага *Australian domain .au*, али су од њих три последње две речи биле властите именице.

масти намењен деци. Слична ситуација уочена је и у случају мотивне речи *popsicle* у сливеницама *Creamsicle* и *Fudgesicle*, односно мотивне речи *sandwich* у сливеницама *Croissan'Wich* и *Egg'Wich* будући да је после елиминације грешака у писању (**wichy* место *which*, односно **swich* наместо *switch*) и властитих именица које се завршавају на *-wich*, примењујући опцију $A \neq a$, у истом е-корпусу утврђено да сегменти *-sicle* и *-wich* у општем (не и у научном и стручном вокабулару енглеског језика – (*nano-*, *micro-*) *vesicle*, *ossicle*) представљају карактеристику само ових двеју лексема. Иако формално „блиска” лексеми *popsicle*, лексема *versicle* елиминисана је јер се обично јавља у множинском облику и у значењу које се може сматрати специјализованим будући да је њена употреба ограничена на црквену службу (<https://www.lexico.com/definition/versicle>).

Етимологију и значење сливеница *Cornados* и *Snackimals* било је мање-више једноставно протумачити јер су обе настале техником полупотпуног сливања и јер су у њима прве мотивне речи (*corn* и *snack*) не само сачуване у целини већ и врло честе, што је показала и претрага е-корпуса enTenTen15. На тај начин је, наиме, утврђено да је међу речима које почињу на слово *c-*, *corn* позиционирана високо, као 366. од 1000 најчешћих (максималан број речи који је могуће прегледати), односно да је међу речима које почињу словом *s-*, и *snack* позиционирана високо, као 375. од 1000 најчешћих. Верујемо да је на велику успешност у препознавању ових двеју мотивних речи утицала и чињеница да се и на нашем тржишту могу наћи слични производи, што су испитаници потврдили одговорима као што су: „можда неке грицкалице од кукуруза, код нас има нешто слично али не могу да се сетим како се зове”, „[...] типа има нека фора с торнадо чипсом па можда нешто на ту фору”, „торнадо чипс од кукуруза”, „кукурузна грицкалица у облику торнада” (три пута), „грицкалица која изгледа као торнадо а од кукуруза”, „кукурузни чипс у облику левка”, итд. Студентима је било релативно лако да препознају и другу мотивну реч у овим двома сливеницама јер оне немају пуно формално „блиских” (заједничких) именица. Наиме, формално „блиска” речи *tornados* је *avocados*, алије фреквентност прве у односу на *груђу* у е-корпусу enTenTen15 982 према 745. Успешно препознавање мотивних речи у сливеници *Cornados* вероватно је потпомогнуто и чињеницом да се она од једног од два могућа множинска облика именице *tornado* (*tornado(e)s*) разликује само у једној фонеми (/k/ је заменило /t/), при чему су обе безвучни пловиви. Када је у питању сливеница *Snackimals*, предвиђање значења и тумачење етимологије било је можда и једноставније у односу на претходне, јер се међу именицама које се завршавају на *-imals* у е-корпусу enTenTen15 реч *animals* јавља чешће (58,226 пута) од речи *decimals* (567 пута), коју су неки студенти ипак навели као другу могућност. Што се семантикевог примера тиче, као што смо већ рекли, оно изгледа није представљало проблем јер је више од половине испитаника понудило одговоре као што су „(врста) грицкалице (за децу) у облику животиња” или, нешто ређе, „пахуљице у облику разних животиња” и „ужина у облику животиња”.¹⁶ С друге стране, међу одговорима смо забележили тумачења типа „грицкалице за животиње”, што, наравно, није немогуће, али је за највећи број испитаника у нашем истраживању очигледно било мање вероватно.

У вези с ранијим тврдњама у литератури да фонолошко и(ли) графолошко преклапање доприноси лакшем препознавању мотивних речи у сливеницама, анализа одговора наших испитаника показала је да је оно њима било од помоћи

16 Као тачне одговоре признавали смо и грицкалице и пахуљице јер овај произвођач производи и једно и друго (<https://www.barbaras.com/>).

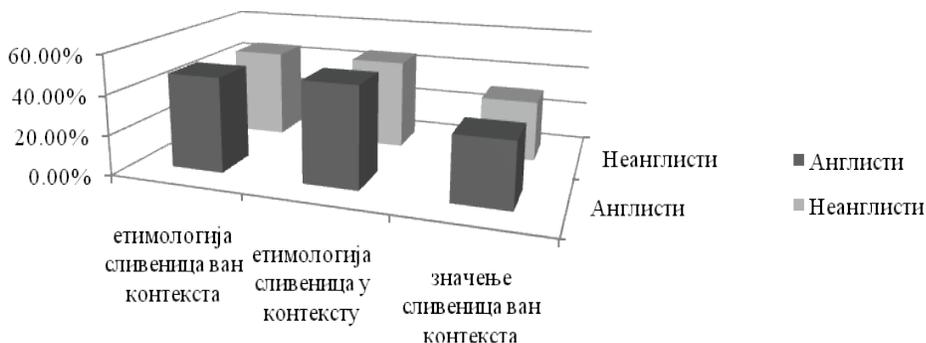
само у појединим случајевима. То јест, у нашој истраживачкој грађи је у мање од половине примера (23) (*Appletiser, Baconnaise, Bisquick, Bubblicious, CalciYum, Caramilk, Chuice, Clamato, Cornados, Craisins, Crawnchies, Fillows, Frogurt, Funyuns, Grapetiser, Grin-ola, Hippeas, Kranch, NutRageous, NuZtri, Wheatables, Yoptimal, Zevia*) присутан одређени облик преклапања. Само у њих 10 (*Appletiser, Baconnaise, Bisquick, Bubblicious, CalciYum, Caramilk, Cornados, Frogurt, Grapetiser, NutRageous*) успешност у тумачењу етимологије била је већа од 50%. Анализирајући одговоре студената у случају преклапајућих и непреклапајућих сливеница, уочили смо да, начелно, само преклапање није значајно утицало на препознатљивост мотивних речи већ да је било важно да су творци сливеница њиме успели да сачувају једну графолошки целу реч (изузимајући пример *Frogurt*), односно да је позиција сачуване речи у сливеници (у корист оних лево позиционираних, од којих су изузеци сливенице *Caramilk* и *Bisquick*) имала извесног утицаја на успешност у тумачењу. Другачије речено, тенденција позитивног утицаја преклапања примећена је само у примерима у којима су творци, „помоћу” преклапања, успели да сачувају и графолошки целу мотивну реч (чешће леву) (дата масним фонтом у примерима који следе): *Appletiser* ← *apple* и *appetiser*, *Baconnaise* ← *bacon* и *maonnaise*, *Bisquick* ← *biscuit(s)* + *quick*, *Bubblicious* (иако је изгубљена графема *e* – немо *e*, фонолошки је присутна цела лексема *bubble (gum)*) ← *bubble (gum)* и *delicious*, *CalciYum* ← *calcium* и *yum*, *Caramilk* ← *caramel* + *milk*, *Cornados* ← *corn* и *tornados*, *Grapetiser* ← *grape* и *appetiser* и *NutRageous* ← *nut* и *outrageous*. На основу овога можемо да закључимо да није само довољно да се одређени сегменти у двама речима преклопе да би успешност у тумачењу била већа већ је врло важно који је облик и обим преклапања у питању и које су његове последице (нпр. да ли се њиме успева сачувати цела реч или не) и где се цела сачувана реч у сливеници налази, па и која је њена учесталост (нпр. *Wheatables*). Што се наведеног примера *Wheatables* тиче, њега бисмо издвојили као неку врсту изузетка будући да је проценат успешности у тумачењу његове етимологије ван контекста био врло мали (само 5 тачних одговора), без обзира на то што су графофонолошким преклапањем сачуване обе мотивне речи (*wheat* и *eatables*) и што је преклопљени сегмент *eat* слободна морфема у енглеском језику. Штавише, ако пажљивије погледамо одговоре оних испитаника који нису успели да протумаче етимологију ове сливенице ван контекста, видимо да је чак 74% њих тачно протумачило прву мотивну реч и ниједан другу (место чега је често навођена реч *table(s)*), што може бити последица веће учесталости прве у односу на другу реч. Наиме, именица *wheatce* у е-корпусу enTenTen15 налази на 76. позицији од 1.000 најчешћих именица које почињу на *w-*, док именица *eatable(s)* није у 1.000 најчешћих именица на *e-* у истом том корпусу.

С друге стране, у фрагментној сливеници *Frogurt* ← *frozen* и *yogurt*, у којој у целини није сачувана ниједна од двеју мотивних речи и у којој је преклапање, као што видимо, минимално, испитаници ипак нису имали проблема да протумаче њену етимологију (дата су 42 тачна одговора ван контекста и 46 у контексту). Могуће да је на овај и овакав резултат утицало и то што је производ на који ова сливеница упућује већ неко време доступан на домаћем тржишту (<https://www.frikom.rs/rs/novosti/nova-zimska-poslastica>), мада непод истим називом. Из овога се намеће и закључак да познавање етимологије ове сливенице можда више неће бити потребно да би се она разумела. Исто је, само у случају примера *Bisquick*, приметила и ауторка Лерер (1996: 363), тврдећи да етимологија више није потребна да би се он разумео. Овде бисмо додали и то да су наши испитаници

и примере *Popsicle* и *Vegetemite* доживљавали као монеме (уп. Маршан (1969: 451) који је тврдио да су производи лексичког сливања монеме).

Што се треће и последње хипотезе тиче, на основу анализе резултата представљених на Графикону 5, можемо да закључимо да формално инструирање везано за сливенице англистима није увек било од помоћи. Рецимо, шесторо англиста (у односу на само двоје неанглиста) протумачило је сливеницу *Hippeas* ван контекста као сложеницу која се састоји од речи *hip* и *peas*, а један студент-англиста је сливенице *Appletiser* и *Grapetiser* протумачио као сложенице састављене од *apple* и *tizer*, односно *grape* и *tizer*. Да је успешност у тумачењу сливеница у нашој истраживачкој грађи, што у контексту, што ван њега, често више зависила од ванјезичког знања, тј. од познавања спољњег света и искуства испитаника, па и њихове домишљатости и креативности, можемо да закључимо и на основу одговора испитаника у вези с једном подгрупом сливеница чија је друга мотивна реч *Marmite* (*AussieMite* ← *Aussie* и *Marmite*, *Mightymite* ← *mighty* и *Marmite*, *OzEmite* ← *Ozzie* и *Marmite*, *Promite* ← *protein* и *Marmite*, *Vegetemite* ← *vegetable(s)* (*vegetarian(s)* или *vegan(s)*) и *Marmite*), јер је изненађујуће мали проценат испитаника (7,39% или њих 17, 10 англиста и 7 неанглиста) препознао да је у питању чувени британски намаз чији је основни састојак екстракт квасца. Неки од малобројних тачних одговора у вези са семантиком ових сливеница гласили су: „аустралијска верзија намаза од квасца”, „аустралијски *Marmite*” (два пута), „врста намаза” (за *AussieMite*) или „врста тамно браон намаза од поврћа”, „Мармајт направљен од поврћа” (за *Vegetemite*). Овде су испитаници понудили и неке врло занимљиве (иако нетачне) одговоре за другу мотивну реч, од *mite*, *termite*, *dynamite* и сл. до властитих именица *Semite* и *Yosemite*, односно за значења ових сливеница: „аустралијски термин”, „аустралијска врста инсекта”, „нешто мало из Аустралије”, „динамит који се производи у Аустралији”, „Семити из Аустралије”, „Аустралијанац и Јеврејин” (за *AussieMite*), „аустралијска врста термита” (за *OzEmite*), „средство за заштиту од гриња или уништавање од гриња” (студент је као прву мотивну реч претпоставио *protection*), „*Marmite* за професионалце” (студент је као прву мотивну реч претпоставио *professionals*) (за *Promite*), „нешто мало, комадићи, на биљној бази”, „инсекти који нападају поврће” (за *Vegetemite*), „снажан мрав”, „компанија за динамит”, „нешто мало и опасно” (студент је као другу мотивну реч претпоставио *mite*), „храна или запрашивач против инсеката/гриња” (за *Mightymite*). Што се првих мотивних речи у сливеницама у овој подгрупи тиче, велику тешкоћу у тумачењу представљала је реч *protein*, што ван контекста, што у њему, јер ју један контекста препознао само један студент-англиста, односно у контексту само двоје студената-англиста. Остали испитаници су најчешће наводили *pro* као скраћени, неформални облик речи *professional* или, ређе, пун облик *professional*. Слична ситуација је уочена и у контексту, будући да је највише испитаника навело *pro* као мотивну реч, односно *professional*.

Графикон 5. Успешности англистиа и неанглистиа у тумачењу етимологије и значења сливеница независно од технике сливања

5. Закључна разматрања

На основу анализе резултата и у вези с њима уочених тенденција, можемо да закључимо да су светри истраживачке хипотезе мање-више потврђене. Најпре је уочено да је језички (реченични) контекст у тумачењу ових 50 сливеница био од помоћи испитаницима, премда не велике помоћи, као и да је група студената коју чине англисти нешто успешније искористила контекстуалну датост у односу на неанглисте. У вези с другом хипотезом, помоћу које смо покушали да проверимо способност испитаника да протумаче етимологију сливеница у зависности од начина њиховог настанка, тачније творбене технике, и присуства преклапања, уочили смо тенденцију да се у препознавању мотивних речи примењивала што је могуће једноставнија анализа, тј. да се најпре настојало утврдити да ли је у сливеници сачувана графолошки цела мотивна реч и да се на основу њеног, најчешће прототипичног, значења и преосталог сегмента препознавала она друга, у чему су учесталости „јединственост” речимали великог значаја. Анализа је показала и то да је, у начелу, значење сливеница ван контекста било теже протумачити од њихове етимологије ван контекста, односно да су обе групе испитаника најлакше успеле да предвиде значење и претпоставе референте полупотпуних сливеница, а најтеже оних контурних. Да је значење било теже предвидети потврђују и одговори појединих студената који су претходно (барем делимично) препознали мотивне речи у сливеницама у којима изражавају несигурност у вези с могућим референтом (нпр. „стварно не знам шта може да буде”, „заиста не знам” и сл.), као и број одговора који садрже речи типа „нешто као”, „неком”, „типа неки”.

Тенденција коју смо уочили у вези с последњом, трећом хипотезом, односи се на утицај формалног образовања везаног за сливенице на њихово тумачење од стране англиста и неанглиста. Наиме, показало се да оно не утиче, барем не значајно, на разумевање сливеница, већ да виши ниво знања (посебно вокабулара) енглеског језика у садејству са ванјезичким чиниоцима као што је познавање спољњег света и искуство испитаника обезбеђују боље резултате и да их због тога не би требало раздвајати ни у анализи тумачења сливеница ни у подучавању неизворних говорника сливеницама. Што се будућих сличних истраживања тиче, сматрамо да се у анализи тумачења сливеница мора узети

у обзир творбена техника, као и већи број примера, односно да би требало укључити више (не)изворних испитаника различитог пола и старости, различитог нивоа и врсте образовања и из различитих средина да би се могле извести одређене генерализације.

Извори

- Barbara's Wholesome and Delicious Cereals and Snacks. <https://www.barbaras.com/> јануар–фебруар 2020.
- English Web 2015 (enTenTen15). Доступно у софтверском пакету Sketch Engine. <https://www.sketchengine.eu/> јануар–фебруар 2020.
- Frikom. <https://www.frikom.rs/rs/novosti/nova-zimska-poslastica> јануар–фебруар 2020.
- FritoLay. <https://www.fritolay.com/products/funyuns-onion-flavored-rings> јануар–фебруар 2020.
- Google. <https://www.google.com> јануар–фебруар 2020.
- Lexico.com: English Dictionary, Thesaurus, & Grammar Help. <https://www.lexico.com/> фебруар–март 2020.
- Oxford Learner's Dictionaries. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> фебруар–март 2020.
- The Cambridge Learner's Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/learner-english/> фебруар–март 2020.
- Vegemite. <https://vegemite.com.au/> јануар–фебруар 2020.
- Томић 2020: Г. Томић, Лексичке сливенице у називима брендова јела и пића на енглеском језику, у: Д. Бошковић, М. Ковачевић и Н. Бубања (ур.), *Брендрави у књижевности, језику и уметности*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет. (у штампи)

Литература

- Адамс 1973: V. Adams, *An Introduction to Modern English Word-Formation*, London/New York: Longman.
- Алцео 1977: J. Algeo, Blends, a structural and systemic view, *American Speech*, 52 (1), 47–64.
- Бат-Ел и Коен 2012: O. Bat-El and E. Cohen, Stress in English blends: A constraint-based analysis, in: V. Renner et al. (eds.), *Cross-Disciplinary Perspectives on Lexical Blending*, Berlin/New York: De Gruyter Mouton, 193–211.
- Бауер 1983: L. Bauer, *English Word-Formation*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Бауер 2012: L. Bauer, Blends: Core and periphery, in: V. Renner et al. (eds.), *Cross-Disciplinary Perspectives on Lexical Blending*, Berlin/New York: De Gruyter Mouton, 11–22.
- Бенцеш 2019: R. Benczes, *Rhyme over Reason: Phonological Motivation in English*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Бугарски 2013: R. Bugarski, *Sarmagedon u Mesopotamiji*, Beograd: Biblioteka XX vek.
- Даниловић Јеремић и Јосијевић 2019: J. Danilović Jeremić and J. Josijević, To blend so as to brand: a study of trademarks and brand names, *Lexis 14: Blending in English*. <https://journals.openedition.org/lexis/3732>
- Канон 1986: G. Cannon, Blends in English word formation, *Linguistics*, 24 (4), 725–753.

- Канон 2000: G. Cannon, Blending, in: G. Booij et al. (eds.), *Morphologie: Ein internationales Handbuch zur Flexion und Wortbildung / Morphology: An International Handbook on Inflection and Word-Formation*, Berlin/New York: Walter de Gruyter, 952–956.
- Каунисто 2013: M. Kaunisto, Relations and Proportions in the Structure of English Blend Words, *Kieliskooppi* 11/2013. <http://research.jyu.fi/kieliskooppi/article/2013-11-Relations-and-Proportions-in-the-Structure-of-English-Blend-Words.html>.
- Кели 1998: M. H. Kelly, To 'Brunch' or to 'Brench': Some Aspects of Blend Structure, *Linguistics*, 36 (3), 579–590.
- Коњечна 2012: E. Konieczna, Lexical Blending in Polish: A Result of the Internationalisation of Slavic Languages, in: V. Renner et al. (eds.), *Cross-Disciplinary Perspectives on Lexical Blending*, Berlin/New York: De Gruyter Mouton, 51–74.
- Лереп 1996: A. Lehrer, Identifying and interpreting blends: An experimental approach, *Cognitive Linguistics*, 7 (4), 359–390.
- Лереп 2003: A. Lehrer, Understanding trendy neologisms, *Italian Journal of Linguistics*, 15 (2), 369–382.
- Маршан 1969: H. Marchand, *The Categories and Types of Present-Day English Word-Formation: a Synchronic-Diachronic Approach*, München: C. H. Becksche Verlagsbuchhandlung.
- Матјело 2013: E. Mattiello, *Extra-Grammatical Morphology in English: Abbreviations, Blends, Reduplicatives, and Related Phenomena*, Berlin/Boston: De Gruyter Mouton.
- Олзен 2014: S. Olsen, Delineating Derivation and Compounding, in: R. Lieber and P. Štekauer (eds.). *The Oxford Handbook of Derivational Morphology*. Oxford: Oxford University Press, 26–49.
- Панић 2003: O. Panić, Brand names: A linguistic phenomenon, *SKY Journal of Linguistics*, 16, 247–251.
- Панић 2004: O. Panić, Brand Names: How They Are Made and What They Are Made For, *B. A. S.: British and American Studies*, 10, 285–291.
- Паунд 1914: L. Pound, *Blends: Their Relation to English Word Formation*, Heidelberg: C. Winter.
- Прћић 2016: T. Prčić, *Semantika i pragmatika reči*, treće, elektronsko izdanje, Novi Sad: Filozofski fakultet. <http://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2016/978-86-6065-356-9>. јануар 2020.
- Ренвик и Ренер 2019: A. Renwick and V. Renner, New lexical blends in The Simpsons: a formal analysis of English nonce formations and their French translations, *Lexis 14: Blending in English*. <https://journals.openedition.org/lexis/3829>.
- Ренер 2019: V. Renner, French and English lexical blends in contrast, *Languages in Contrast. International Journal for Contrastive Linguistics*, 19 (1).
- Ренуф и Бауер 2000: A. Renouf and L. Bauer, Contextual Clues to Word-Meaning, *International Journal of Corpus Linguistics*, 5 (2), 231–258.
- Ронебергер-Сиболд 2006: E. Ronneberger-Sibold, Lexical Blends: Functionally Tuning the Transparency of Complex Words, *Folia Linguistica*, XL, 40 (1–2), 155–181.
- Ронебергер-Сиболд 2010: E. Ronneberger-Sibold, Word-Creation, in: F. Rainer et al. (eds.), *Variation and Change in Morphology: Selected Papers from the 13th International Morphology Meeting, Vienna, February 2008*, Philadelphia: Benjamins.
- Силашки и Ђуровић 2013: N. Silaški and T. Đurović, Of 'Siliconaires' and 'Millionerds' – How ESP learners understand novel blends in English, *Iberica*, 25, 85–106.
- Томић 2020: Г. Томић, Лексичке сливенице у називима брендова јела и пића на енглеском језику, у: Д. Бошковић, М. Ковачевић и Н. Бубања (ур.), *Брендови у књижевности, језику и уметности*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет. (у штампи)

- Теландер 2019: D. Kjellander, Gold Punning: studying multistable meaning structures using a systematically collected set of lexical blends, *Lexis 14: Blending in English*. <https://journals.openedition.org/lexis/3962>.
- Халупка-Решетар и Лалић-Крстин 2012: С. Халупка-Решетар и Г. Лалић-Крстин, Разумевање сливеница у српском језику, *Наслеђе: часопис за књижевност, уметност и културу*, 9 (22), 101–109.
- Штекауер 2005: P. Štekauer, *Meaning Predictability in Word Formation*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

INTERPRETING BLENDS IN FOOD AND DRINK BRAND NAMES IN ENGLISH

Summary

The present paper examines the ability of 50 native speakers of Serbian to accurately interpret both the source words and the meanings of 50 blends in food and drink brand names in English. The blends have been formed by four different techniques, namely complete blending, contour blending, semi-complete blending, and fragment blending. 25 subjects were students of English who had previously completed a course in *English Morphology* and had therefore received formal instruction in blending, while the other group of subjects included 25 EAP students who continued to learn English at tertiary level (for at least one year), but who had no formal instruction in blends. Two questionnaires were used in the research. In the first questionnaire, the subjects were asked to interpret the source words, as well as the meanings of 50 blends in isolation, whereas in the second one they were supposed to interpret the source words of the same 50 blends presented in a linguistic context. The analysis showed that fewer than 50 percent of the subjects in each group were able to properly identify both the source words and the meanings of those 50 blends out of context, with the percentage of successfully recognized source words in context being slightly (although not significantly) higher. It was also shown that there was a general tendency towards easier recognition of the source words in the so-called semi-complete and complete blends than of those formed by fragment or contour blending. Finally, the analysis indicated that, besides a greater knowledge of the English language and especially its lexicon, extralinguistic factors such as non-native students' encyclopedic knowledge and experience were often more significant for successful interpretation of the blends than having formal instruction in blending.

Key words: blends, interpretation, source words, meaning, the English language, non-native speakers

Gorica Tomić